

Motion till riksdagen

1986/87:L131

Ulla Orring m. fl. (fp)

Följdlagstiftning till äktenskapsbalken m. m. (prop.
1986/87:86)

I propositionen lämnas förslag till en lag om införande av den nya äktenskapsbalken m. fl. förslag som behandlades i regeringens proposition 1986/87:1, äktenskapsbalk m. m.

Regeringens uppläggnings av det totala lagstiftningsarbetet har inneburit att det materiella innehållet har behandlats fristående från följdlagstiftningen. Vi har tidigare riktat kritik mot detta tillvägagångssätt. Riksdagen har därigenom tagit ställning till detta omfattande lagstiftningsarbete innan de samlade konsekvenserna för bestående rättsförhållanden har kunnat överblickas.

Det mest centrala i den föreslagna följdlagstiftningen är att äktenskapsbalken och sambolagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1988. Den nya lagstiftningen skall i princip bli tillämplig i sin helhet vid ikraftträdandet.

Det finns anledning att påminna om att folkpartiet i sin motion med anledning av propositionen om äktenskapsbalken yrkade avslag på förslaget att införa den s. k. sambolagen. Vi yrkade därvid att vissa förändringar i stället skulle göras i nuvarande lagstiftning för att framför allt stärka skyddet för barn i samband med upplösningen av samboförhållanden. När vi i det följande yrkar att äktenskapsbalken skall träda i kraft ett år senare än vad regeringen har föreslagit omfattar detta också våra förslag till förändringar av gällande lag.

Den lagstiftning om vilken det nu är fråga berör i stort sett alla medborgare i Sverige. Detta eftersom lagen enligt förslaget kommer att få retroaktiv verkan i förhållande till tidigare ingångna äktenskap eller inledda samboförhållanden. Konsekvensen av detta är att många människor kan finna det angeläget att ompröva testamenten och äktenskapsförord. För att ge människor möjlighet att ta ställning till den nya lagen och låta dem avgöra huruvida de anser sig behöva förändra sina tidigare rättshandlingar är det nödvändigt att allmänheten informeras om de nya lagarnas konsekvenser. Det kommer vidare att behövas en omfattande utbildning i de nya lagarna för jurister verksamma i domstolar och inom jurist- och advokatbyråer. Att sådan information resp. utbildning kan ges är så väsentligt att äktenskapsbalken med sammanhörande lagar inte bör träda i kraft förrän den 1 januari 1989, dvs. ett år efter vad regeringen har föreslagit. Med tanke på att det nu aktuella lagstiftningsarbetet har bedrivits i mer än ett decennium är det svårt att förstå regeringens motiv till att nu vilja pressa fram lagens ikraftträdande även om detta uppenbarligen kommer att kunna leda till problem och oönskade konsekvenser för den enskilde.

I principfrågan, huruvida lagen skall ges omedelbar tillämpning, delar vi regeringens uppfattning att så bör vara fallet i likhet med vad som är brukligt inom familjerättens område. Det vore enligt vår uppfattning mycket opraktiskt att låta den nuvarande giftemålsbalken och den nya äktenskapsbalken verka vid sidan av varandra. De människor som önskar att nuvarande principer vad gäller egendomsfördelning mellan makar eller reglerna för arv skall gälla också fortsättningsvis kommer i allmänhet att kunna förordna om detta genom avtal eller testamente.

Men ett omedelbart ikraftträdande förutsätter givetvis att de övergångsproblem som kan uppkomma för enskilda människor kan lösas på ett smidigt sätt. Utgångspunkten vid en eventuell framtida tolkning av innebörden i en rättshandling måste enligt vår uppfattning vara att tolka vad parterna avsåg med denna rättshandling vid tidpunkten då den ingicks.

Lagrådet har i sitt yttrande uppehållit sig kring vilka principer som bör gälla vid de övergångsproblem som kan uppkomma. Till detta har sedan föredragande statsrådet anslutit sig. Det som vi uppfattar som centralt härvidlag är vad lagrådet skriver: "– – att äktenskapsbalken i princip skall slå igenom när det gäller egentlig omstrukturering av äktenskapsrätten men att – när hinder inte möter från den synpunkten – avtal och andra rättshandlingar som förekommit under äldre rätts tid skall bedömas utifrån det rättsläge som gällde när rättshandlingen företogs." Detta uttalande kompletterat med vad vi anförde ovan angående tolkningsföreträde för vad som kan antas ha varit parternas avsikt ger enligt vår uppfattning tillräcklig garanti för att en mjuk tillämpning av övergångsreglerna skall komma att bli huvudregel. Det är angeläget att detta också blir utgångspunkten vid den framtida rättstillämpningen. Vad vi här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag, beslutar att äktenskapsbalken och lag om införande av äktenskapsbalken samt därtill hörande följdändringar i resp. lag träder i kraft den 1 januari 1989.
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående den framtida lagtillämpningen vid övergången mellan nu gällande lag och den som föreslås träda i kraft.

Stockholm den 26 mars 1987

Ulla Orring (fp)

Bengt Harding Olson (fp)

Kjell-Arne Welin (fp)

Barbro Sandberg (fp)